

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
دفتر امور اقتصادی
مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان لرستان

گزارش نظارت بر اجرای برنامه الگوی کشت ملی محصولات کشاورزی
(استان لرستان)
سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳

تهیه و تدوین:

دکتر علیرضا نیکویی، دکتر کریم قربانی، دکتر ایرج ویسکرمی، دکتر عباس پورمیدانی، دکتر علیرضا توکلی و
دکتر رضا دهقانی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر امور اقتصادی

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان لرستان

شناسنامه گزارش

عنوان: گزارش نظارت بر اجرای برنامه الگوی کشت ملی محصولات کشاورزی (استان لرستان) در سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳

تهیه و تدوین: دکتر علیرضا نیکویی، دکتر کریم قربانی، دکتر ایرج ویسکرمی، دکتر عباس پورمیدانی، دکتر

علیرضا توکلی و دکتر رضا دهقانی

همکاران اصلی: مهندس سید عماد شاهرخی، دکتر کریم قربانی، دکتر ایرج ویسکرمی، دکتر زهرا امیری، مهندس

فرخ نوری، دکتر منوچهر سیاح فر، مهندس پیمان هیئت، مهندس حمید مهرگان

تهیه و تنظیم: دفتر امور اقتصادی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

ویراستار فنی:

ناشر: دفتر امور اقتصادی

محل اجرا: استان لرستان

شمارگان (تیتراژ): محدود

تاریخ شروع: ۱۴۰۲

نوبت چاپ: اول

شماره ثبت:

تاریخ ثبت: ۱۴۰۴

نشانی: تهران، بزرگراه شهید چمران، خیابان یمن، باغ کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

تلفن: ۲۲۴۰۲۳۰۰

فهرست مطالب

۱-مقدمه.....	۱
۲-معرفی استان لرستان.....	۳
۱-۲-سیمای اقتصاد کشاورزی استان لرستان:.....	۳
۲-۲-توانمندی ها و ظرفیت های استان در بخش کشاورزی.....	۴
۳-۲-سهم بخش کشاورزی در اشتغال استان و مقایسه آن با کشور.....	۵
۳-تعریف الگوی کشت.....	۵
۱-۳-اهداف و رویکردهای برنامه.....	۵
۲-۳-تقسیم کار استانی در راستای اجرای برنامه عملیاتی.....	۵
۴-ارزیابی اجرای الگوی کشت.....	۶
۱-۴-برنامههای آموزشی و ترویجی اجرا شده در استان لرستان.....	۱۶
۲-۴-مسائل و مشکلات اجرای برنامه در استان لرستان.....	۱۷
۳-۴-توصیه های فنی ارائه شده.....	۱۷
۵-جمع بندی و نتیجه گیری:.....	۱۹
۶-منابع.....	۲۱

فهرست اشکال

- شکل ۱ - سطح زیر کشت محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳)..... ۹
- شکل ۲- تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳)..... ۹
- شکل ۳-نظارت بر فرآیند الگوی کشت..... ۱۷
- شکل ۴-نظارت بر فرآیند الگوی کشت..... ۱۸
- شکل ۵-نظارت بر فرآیند الگوی کشت..... ۱۸
- شکل ۶-نظارت بر فرآیند الگوی کشت..... ۱۹

فهرست جداول

- جدول ۱- سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان ۷
- جدول ۲- وضعیت و سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳) ۱۰
- جدول ۳- درجه مکانیزاسیون و ضریب نفوذ بذر گواهی شده در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳) . ۱۰
- جدول ۴- میزان آب مصرفی محصولات زراعی استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳) ۱۱
- جدول ۵- وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳) ۱۳
- جدول ۶- وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳) ۱۴
- جدول ۷- سطح زیر کشت محصولات مختلف زراعی در اراضی S۱-S۳ در سامانه تناسب اراضی و میزان تحقق آن در استان لرستان
(سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳) **Error! Bookmark not defined.**
- جدول ۸- فعالیت های آموزشی- ترویجی ۱۶
- جدول ۹- ضریب تحقق برنامه برای درصدهای مختلف ۱۹
- جدول ۱۰- درصد تحقق واقعی شاخصهای مختلف در برنامه ابلاغی در استان لرستان (۱۴۰۲-۰۳) ۲۰

چکیده

برنامه‌ی الگوی کشت با هدف ارتقای امنیت غذایی، حفاظت از منابع پایه سرزمینی، اشتغال و درآمد کشاورزان و توجه ویژه به محدودیت منابع آب و خاک، تغییرات مولفه‌های اقلیمی، بروز خشکسالی‌های مستمر و با لحاظ نمودن توان سرزمینی، ملاحظات علمی و ظرفیت‌های اکولوژیکی تدوین شده است. بنابراین نظارت بر الگوی کشت بمنظور ارزیابی، اصلاح و به‌هنگام‌سازی انتظارات پیش‌بینی شده و نتایج به دست آمده و ارائه بازخورد به عوامل تدوین کننده و اجرایی برنامه، برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن امری ضروری می باشد. استان لرستان سرزمینی مرتفع و عمدتاً کوهستانی که بالغ بر ۷۰ درصد وسعت آنرا جنگلها و مراتع تشکیل داده است این استان با نرخ بیکاری بالاتر از میانگین کشور، پتانسیل بالقوه‌ای در تولید محصولات کشاورزی بویژه کاملینا دارد. نتایج حاصل از ارزیابی الگوی کشت در سال زراعی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ نشان داد سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات زراعی و اجرای سیستم آبیاری در راستای افزایش بهره‌وری آب مناسب ارزیابی گردید. نتایج نشان داد ضریب مکانیزاسیون در سال زراعی جاری پیش‌بینی نشده اما ضریب نفوذ بذر گواهی شده به میزان قابل ملاحظه‌ای تحقق یافته است. همچنین نتایج نشان داد برنامه احداث گلخانه، میزان مصرف کودهای مختلف در کلیه محصولات زراعی و برنامه‌های آموزشی و ترویجی بطور مناسب تحقق یافته است. در مجموع پیشنهاد می گردد سیاست‌مداران و مسئولین محترم وزارت جهاد کشاورزی با همکاری نهادهای حاکمیتی و مجلس شورای اسلامی در خصوص تصویب قوانین حمایتی در زمینه الگوی کشت همکاری لازم را داشته باشند.

کلمات کلیدی: الگوی کشت، برنامه عملیاتی، لرستان، نظارت.

۱- مقدمه

برنامه‌ی الگوی کشت ملی با هدف ارتقای امنیت غذایی کشور، حفاظت از منابع پایه سرزمینی، ارتقاء اشتغال و درآمد کشاورزان و توجه ویژه به محدودیت منابع آب و خاک، تغییرات مولفه‌های اقلیمی، بروز خشکسالی‌های مستمر و با لحاظ نمودن توان سرزمینی، ملاحظات علمی و ظرفیت‌های اکولوژیکی کشور تدوین شده است. این برنامه مجموعه‌ای از سیاست‌ها، راهبردها و اقدامات عملی در سطح ملی و منطقه‌ای را شامل شده و به خلاءهای قانونی، حقوقی، دانشی و عوامل فنی، اجرایی، مالی، سیاستی و نرم‌افزاری موثر بر تولید پایدار محصولات کشاورزی تکیه دارد. در این برنامه تلاش می‌شود با ارتقای شاخص بهره‌وری، تولید بهبود یابد.

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی علاوه بر مسئولیت تدوین، براساس ابلاغیه شماره ۲۵۸۱۰/۰۲۰ مورخ ۱۴۰۱/۷/۲۶ وزیر محترم جهاد کشاورزی، عهده‌دار نظارت و پایش برنامه الگوی کشت ملی نیز می‌باشد که دستورالعمل نظارتی مربوطه طی نامه شماره ۳۱۵۶۷/۲۰۰ در تاریخ ۱۴۰۱/۱۱/۳۰ ابلاغ گردید.

هدف از نظارت بر برنامه الگوی کشت پایش، ارزیابی، اصلاح و به‌هنگام‌سازی انتظارات پیش‌بینی شده و نتایج به دست آمده و ارائه بازخورد به عوامل تدوین کننده و اجرایی برنامه، به منظور برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن و نظارت مستمر بر اجرای مناسب برنامه در راستای رویکردها تعیین شده است.

براساس دستورالعمل ابلاغی، دبیرخانه متمرکز نظارتی در ستاد سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با هدف ارزیابی برنامه ملی تدوین شده، تشکیل و هدایت گروه‌های راهبر ملی و پایش مستمر و گزارش‌گیری مدیریتی تشکیل گردید. همچنین کارگروه استانی نظارت بر اجرای الگوی کشت با مسئولیت رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی هر استان و با حضور معاونین و مدیران سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها، نمایندگان صنف کشاورزی، نماینده سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و ... با هدف ارزیابی برنامه ساختاری درون استانی الگوی کشت، احصاء چالش‌ها، مشکلات و موانع فنی، آموزشی، ترویجی و اجرایی در هر استان و و نیز گروه نظارتی جهت نظارت میدانی بر برنامه الگوی کشت تشکیل گردیدند. جهت ارزیابی برنامه در سطح اجرایی (میدانی) از شاخص‌های کمی و قابل اندازه‌گیری در قالب جداول ۱۲ گانه استفاده گردید. در این گزارش ابتدا خلاصه‌ای از وضعیت اجرای الگوی کشت استان‌های مختلف کشور براساس اطلاعات دریافتی از کارگروه‌های استانی ارائه و سپس وضعیت استان‌ها از نظر میزان دستیابی به اهداف برنامه در سال اول اجرای آن با یکدیگر مقایسه می‌گردند.

۲- معرفی استان لرستان

استان لرستان با حدود ۹۰۰۰۰۰ هکتار دارای دو میلیون نفر جمعیت است. این استان سرزمینی مرتفع و عمدتاً کوهستانی است که رشته کوه زاگرس قسمت بیشتر آن را در بر گرفته است. بیشترین مساحت استان لرستان را کوه ها تشکیل می دهند. میانگین ارتفاع استان لرستان ۱۷۱۶ متر است. بیشترین ارتفاع استان ۴۱۵۰ متر در قله اشترانکوه و کمترین ارتفاع آن ۱۹۳ متر در جنوب روستاهای پاعلم و چهار طاق شهرستان پلدختر (مرز لرستان و خوزستان) است. ۲۱/۳۳ درصد از مساحت استان را ارتفاعات بالای ۲۱۱۵ متر تشکیل می دهند. کوهپایه ها با ارتفاع بین ۲۱۱۵-۱۳۹۱ متر، ۵۰/۶۱ درصد از مساحت استان را به خود اختصاص داده اند. دشتهای استان ۲۴/۹۴ درصد از مساحت استان را شامل میشوند.

استان لرستان به دلیل ریزش های جوی فراوان جزء معدود مناطق پر آب کشور محسوب میشود. حجم بارندگی استان حدود ۱۷ میلیارد متر مکعب برآورد شده است که از این مقدار ۸/۵ میلیارد متر مکعب به جریان سطحی تبدیل میشود، ۵/۱ میلیارد متر مکعب به تغذیه آبهای زیرزمینی اختصاص میابد و مابقی از طریق تبخیر از دسترس خارج میشود. میانگین بارندگی و دمای سالانه به ترتیب ۵۵۰-۶۰۰ میلی متر و ۱۵ درجه سانتیگراد است.

استان لرستان یکی از مناطق مهم کشاورزی و دامپروری کشور به شمار می رود. بطوریکه بیش از ۳ درصد محصولات زراعی کشور در این استان تولید میشود. میزان تولید محصولات استراتژیک مانند گندم، جو، نخود، لوبیا، کلزا و ... و محصولات دامی (شیر، گوشت گاو و تخم مرغ) استان لرستان رتبه اول تا چهارم را به خود اختصاص داده است. میزان تولید محصولات زراعی استان لرستان در حال حاضر بیش از ۲ میلیون و ۹۰۰ هزار تن و میزان تولید انواع محصولات دامی بیش از ۳۳۵ هزار تن است.

۱-۲- سیمای اقتصاد کشاورزی استان لرستان:

استان لرستان در غرب ایران بین ۴۶ درجه و ۵۱ تا ۵۰ درجه و ۳ دقیقه طول شرقی از نصفالنهار گرینویچ و ۳۲ درجه و ۳۷ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۲۲ دقیقه عرض شمالی از خط استوا واقع گردیده و وسعت آن حدود ۲۸۳۰۷ کیلومتر مربع و محیط آن ۱۱۵۹/۴ کیلومتر است که ۱/۷ درصد مساحت کشور ایران را اشغال کرده است. این استان از شمال با استانهای مرکزی و همدان، از شرق با استان اصفهان، از جنوب با استان خوزستان و از غرب با استانهای ایلام و کرمانشاه همجوار است.

به طور کلی وسعت مراتع استان ۱۹۳۳۰۰۰ هکتار برآورد شده است. از این سطح، ۸۸۵۰۰۰ هکتار اراضی جنگلی و مراتع مشجر و مابقی آن با مساحتی حدود ۱۰۴۸۰۰۰ هکتار مراتع غیر مشجر است. جنگل های استان لرستان با وسعت

حدود ۸۷۵ هزار هکتار بخشی از جنگل های نیمه خشک کشور را تشکیل می دهند. بر اساس بررسی های انجام شده در طرح کالبد ملی، حدود ۷۰٪ از وسعت استان لرستان در پوشش جنگلها و مراتع قرار دارد. استان لرستان به لحاظ اقلیم و هواشناسی یک استان چهار فصل است و دارای آب و هوای متنوعی است دارای سه اقلیم شامل: اقلیم سرد کوهستانی، اقلیم معتدل مرکزی و گرم جنوبی می باشد. از کل مساحت استان سطحی معادل ۸۰۰ هزار هکتار به اراضی دشت اختصاص دارد. قسمت اعظم این دشت ها از نظر یکپارچگی، وسعت و حاصلخیزی نقش عمده ای در تولید محصولات زراعت و اقتصاد استان برعهده دارد. استان لرستان به جهت دارا بودن میانگین بارش سالانه ۵۵۰-۶۰۰ میلیمتر (میانگین بارش کشور بالغ بر ۳۰۰ میلیمتر است). و وجود جریانات سطحی دائمی و پر آب این استان حدود ۱۲/۵ میلیارد متر مکعب و ۴/۵ میلیارد متر مکعب نیز از استانهای همجوار وارد این استان می شوند و ۷۷۸ میلیون متر مکعب حجم منابع آب زیرزمینی می باشد با مجموع تخلیه سالانه بالغ بر ۱۷۲۲ میلیون متر مکعب در سال و پتانسیل بسیار مناسب منابع خاک بوده و از هر لحاظ حائز شرایط مناسب جهت توسعه فعالیت های کشاورزی می باشد.

۲-۲- توانمندی ها و ظرفیت های استان در بخش کشاورزی

مطابق سرشماری عمومی کشاورزی در سال ۱۴۰۰ سطح زیر کشت محصولات زراعی در استان لرستان بالغ بر ۸۰۰ هزار هکتار زمین زراعی با ۵ درصد از کل کشور در رتبه نهم قرار دارد که بالغ بر ۲/۹ میلیون تن محصول تولید نموده است. از میزان سطح زیر کشت استان ۲۵ درصد از این مساحت کشت آبی و ۷۵ درصد به کشت دیم اختصاص داشته است. استان لرستان از نظر تولیدات کشاورزی در سطح کشور مطرح بوده و یکی از مناطق مستعد کشاورزی در ایران می باشد (رتبه ۱۶ در میزان تولیدات کشاورزی). بخش کشاورزی و منابع طبیعی این استان در توسعه اقتصادی از جایگاه ویژه ای برخوردار است. با توجه به وجود ظرفیتهای بالقوه و استفاده نشده بخش کشاورزی در استان، براحتی می توان با تزریق اعتبارات و افزایش توانمندیهای حرفه ای در این بخش و تجاری کردن آن، بازدهی بسیار خوبی در مدت زمان کوتاه به ارمغان آورد. این بخش قادر خواهد بود محصولات متنوع زراعی، باغی، دامی، آبزیان و گیاهان دارویی و صنعتی در حجم زیاد تولید نماید که خود کفایی غذایی و عزت ملی را بدنبال خواهد داشت. بعنوان نمونه، استان در سطح کشور از نظر: سطح و تولید زراعت گندم رتبه دهم، سطح و تولید زراعت جو رتبه سوم، سطح و تولید ذرت و کاملینا در رتبه اول، سطح و تولید نخود رتبه دوم، تولید دانه روغنی کلزا رتبه دوازدهم و از نظر عملکرد در واحد سطح کاملینا و ذرت حائز رتبه اول کشور می باشد.

۳-۲- سهم بخش کشاورزی در اشتغال استان و مقایسه آن با کشور

بر اساس آمار رسمی کشور، میزان اشتغال این استان در سال ۱۴۰۰ در مناطق شهری، ۸۴/۵ درصد و در مناطق روستایی ۹۱/۲ درصد می‌باشد. نرخ بیکاری شهری و روستایی استان در سال ۱۴۰۰ به ترتیب با ۱۵/۵ و ۸/۸ درصد بیشتر از نرخ بیکاری شهری و روستایی کشور با ۱۳/۴ و ۸/۲ درصد است. بیکاری در استان نسبت به میانگین کشوری بالاتر و بعنوان مهمترین معضل مطرح می‌باشد. طی سال‌های اخیر با توجه به ورود جمعیت جوان به بازار کار، افزایش مشارکت و ورود زنان به عرصه کار و عدم وجود فضای مناسب برای اشتغال نیروی کار می‌توان شاهد افزایش نرخ بیکاری در استان بود. بدیهی است حل مسئله بیکاری در سطح استان نیازمند اتخاذ استراتژی‌ها و سیاست‌گذاری‌های مناسب در بلندمدت و اجرای دقیق آنها است که از جمله می‌توان به بهبود محیط کسب و کار، رفع موانع تشکیل سرمایه گذاری و فراهم آوردن زمینه‌های مناسب برای استفاده کامل از ظرفیت‌های تولیدی استان اشاره کرد. از کل شاغلین ۱۰ ساله و بیشتر در استان، ۲۵/۷ درصد در بخش کشاورزی فعالیت دارند که این نسبت در کشور به میزان ۱۷/۶ درصد می‌باشد. ۲۹/۵ درصد مربوط به بخش صنعت و ۴۴/۹ درصد مربوط به بخش خدمات می‌باشد (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۰).

۳-تعریف الگوی کشت

الگوی کشت عبارتست از تدوین و اجرای نظام کشت محصولات کشاورزی (زراعی و باغی) مبتنی بر شرایط اقلیمی، بهره‌برداری بهینه از آب، خاک و گیاه متناسب با ظرفیت‌ها و مزیت اقتصادی کشور با رعایت کلیه مسائل علمی، فنی، مدیریتی و ملاحظات زیستمحیطی در راستای دستیابی به تامین امنیت غذایی پایدار و اقتدار غذایی که باختصار تعیین هدفمند نوع محصول، مکان تولید و مقدار آن در بازه زمانی مشخص بیان میشود. به عبارت دیگر، الگوی کشت برنامه ساختاری و عملیاتی تحقق امنیت غذایی میباشد.

۳-۱- اهداف و رویکردهای برنامه

اهداف اصلی برنامه الگوی کشت مبتنی بر تعریف پیش گفته به شرح زیر میباشد:

(۱) امنیت غذایی و افزایش ضریب خوداتکائی به محصولات تولیدی

(۲) پایداری تولید

(۳) انقلاب بهره‌وری

(۴) صرفه جوئی ارزی

(۵) ارتقای شاخصهای اقتصادی و تجاری ملی و بهره‌برداران

۳-۲- تقسیم کار استانی در راستای اجرای برنامه عملیاتی

اجرای الگوی کشت بدون مشارکت همه‌ی ارکان موثر در سطح استان، میسر نخواهد بود لذا در استان لرستان برای اجرای مناسب الگوی کشت با سیاست های ابلاغی در سازمان جهاد کشاورزی کارگروه اجرایی الگوی کشت تشکیل گردید . اولین اقدام کارگروه هماهنگی بین ادارات مرتبط با الگوی کشت بوده که با برگزاری جلسات متعدد با استاندار، فرمانداری و سایر ادارت در جهت پیشبرد برنامه الگوی کشت اقدامات لازم انجام گرفت. همچنین کارگروه نظارت بر اجرای الگوی کشت در استان با ریاست رئیس مرکز تشکیل و بر اساس دستورالعمل نظارت اقدامات و کار نظارتی را در استان انجام داده شد. بر اساس برنامه ابلاغی الگوی کشت محصولات زراعی استان برای سال زراعی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ جداول ۱۲ گانه اجرای الگوی کشت در استان لرستان تکمیل گردید که نتایج این جداول به تفکیک مورد بررسی و تحلیل اماری قرار گرفته است.

۴-ارزیابی اجرای الگوی کشت

جدول ۱ سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در استان لرستان را در برنامه و میزان تحقق آن در سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳ نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌شود از ۳۴ محصول مورد نظر ۲۵ محصول در استان کشت شده‌اند. به گونه‌ای که در محصولات کاملینا و گلرنگ دیم و چغندر پاییزه میزان درصد تحقق پذیری کمتری نسبت به سایر محصولات دارند. مطابق برنامه رشد چشمگیری داشته است. سطح زیرکشت، عملکرد و تولید محصولات زراعی گندم و جو و نخود آبی، یونجه و ذرت دانه‌ای انحراف معنی‌داری از برنامه ندارند. بطوریکه انتظارات برنامه در خصوص سطح زیر کشت گندم آبی، گندم دیم، جو آبی، جودیم، نخود دیم، گوجه فرنگی، خربزه، ذرت علوفه‌ای و چغندر بهاره ۱۰۰٪، عملکرد ۱۰۰٪ و تولید آن حدود ۱۰۰٪ محقق شده است. از طرفی اهداف برنامه در خصوص کشت محصول سویا محقق نگردیده است. در خصوص کشت محصول عدس آبی بدون برنامه عملیاتی درصد قابل توجهی کشت شده است. همچنین در خصوص کشت محصولات گندم و جو آبی و دیم، لوبیا، گوجه فرنگی، خربزه، ذرت علوفه، کنجد آبی و چغندر بهاره عملکرد و تولید محصول بیشتر از برنامه عملیاتی بوده است. سطح زیر کشت گندم و جو آبی و دیم، لوبیا، گوجه فرنگی، خربزه، ذرت علوفه و چغندر بهاره بیشتر از برنامه ابلاغی بوده است. علت افزایش سطح زیر کشت این محصولات جنبه اقتصادی داشته و زارعین بیشتر به دنبال سودآوری می‌باشند لذا با توجه به افزایش قیمت برنج و سیب زمینی افزایش چشمگیری در سطح زیر کشت این محصولات داشته لذا در این زمینه نیاز به تصویب قانون و برنامه ریزی مناسب تری در خصوص کاهش سطح زیر کشت این محصولات می‌باشد . باید توجه داشت با ابلاغ دستوری نمی‌توان کشاورزان را مجاب نمود سطح زیر کشت را کاهش دهند. لذا سیاست حمایتی و قیمت تضمینی متناسب با الگوی کشت برای محصولات زراعی هدف می‌تواند راهکار مناسبی

باشد. با توجه به بهاره بودن کشت این محصولات، این انحراف فراوان منجر به مصرف بیش از اندازه و ظرفیت منابع آبی گردیده و می‌بایست اصلاح گردد.

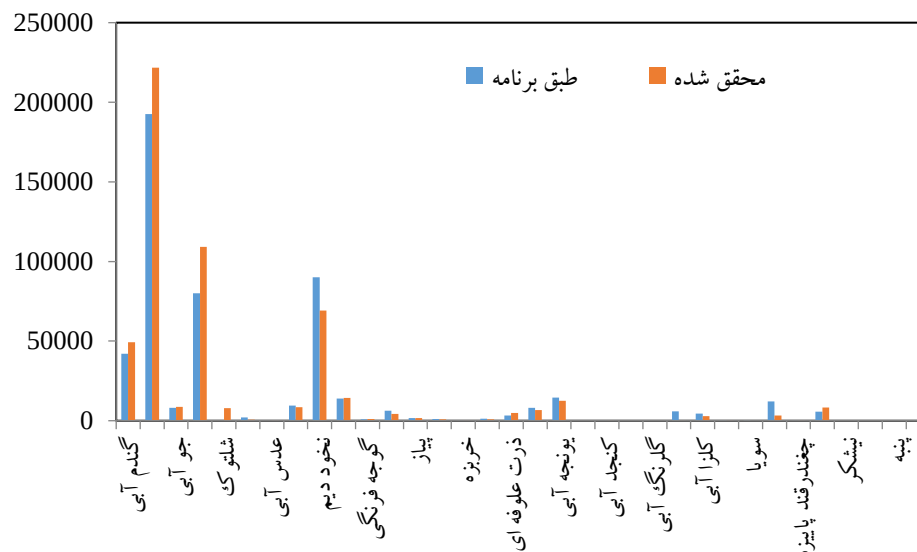
بیشترین انحراف از برنامه در کشت ذرت دانه ای، گلرنگ دیم و کلزا دیم مشاهده می‌گردد بطوریکه علیرغم کاهش سطح زیر کشت عملکرد تولید محصول افزایش داشته است و بعلاوه کاهش سطح آب زیرزمینی و کاهش نزولات آسمانی کشاورزان کمتر این محصولات را کشت نموده‌اند. کلزا دیم و گلرنگ دیم از جمله محصولاتی هستند که درصد تحقق آن هم در سطح زیر کشت و هم در میزان تولید درصد پایینی است. علت کاهش تولید می‌توان به عدم رعایت اصول زراعی مانند تاریخ کشت اشاره نمود. همچنین یکی از علت‌های مهم در کاهش تولید سرمای فروردین ماه که در تاریخ‌های ۱۱، ۱۲ و ۱۳ فروردین ماه اتفاق افتاد، باعث یخ زدگی ساقه کلزا گردید.

همانطور که در شکل ۱ مشاهده می‌گردد سطح زیر کشت گندم و جو دیم مطابق برنامه بوده و دلیل این امر نیز عدم استفاده از منابع آب می‌باشد همچنین در شکل ۲ مشاهده می‌گردد تولید محصولات زراعی ذرت علوفه ای و جو دیم نسبت به برنامه افزایش یافته است دلیل این امر نیز افزایش سود اقتصادی کشاورزان می‌باشد.

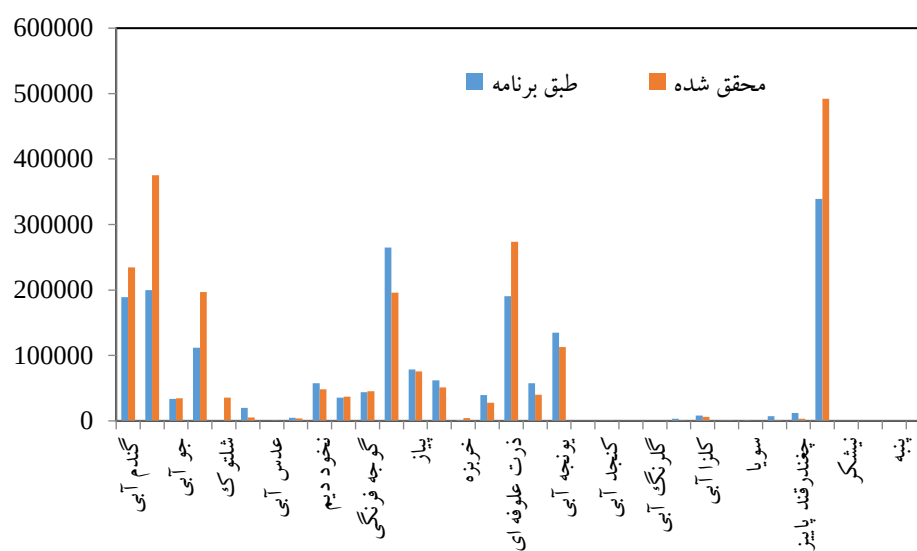
جدول ۱ - سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳)

نوع محصول	سال ۱۴۰۲-۰۳ (طبق برنامه)			سال ۱۴۰۲-۰۳ (محقق شده)		
	سطح (هکتار)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)	تولید (تن)	سطح (هکتار)	درصد تحقق	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)
گندم آبی	۴۲۰۰۰	۴۵۰۰	۱۸۹۰۰۰	۴۹۲۰۰	۱۱۷.۱۴	۴۷۶۴
گندم دیم	۱۹۲۵۰۰	۱۰۳۸	۱۹۹۸۱۵	۲۲۱۸۰۰	۱۱۵.۲۲	۱۶۹۲
جو آبی	۸۰۰۰	۴۲۰۰	۳۳۶۰۰	۸۶۲۲	۱۰۷.۷۸	۴۰۰۰
جو دیم	۸۰۰۰۰	۱۴۰۰	۱۱۲۰۰۰	۱۰۹۲۷۷	۱۳۶.۶۰	۱۸۰۰
شلتوک	۰	۵۲۰۰	۰	۷۸۶۵	۰.۰۰	۴۵۰۰
ذرت دانه ای	۲۰۵۴	۹۶۸۳	۱۹۸۸۸۸۱۲	۵۶۳	۲۷.۴۱	۹۰۰۰
عدس دیم	۹۶۰۰	۴۷۸	۴۵۸۸۸	۸۵۶۳	۸۹.۲۰	۴۵۲
نخود دیم	۹۰۰۰۰	۶۳۹	۵۷۵۱۰	۶۹۲۱۲	۷۶.۹۰	۶۹۶
لوبیا	۱۴۰۰۰	۲۵۳۵	۳۵۴۹۰	۱۴۳۸۰	۱۰۲.۷۱	۲۵۷۹
گوجه فرنگی (فضای باز)	۹۵۰	۴۶۰۰۰	۴۳۷۰۰	۹۸۱.۲	۱۰۳.۲۸	۴۶۰۰۰

۷۴.۰۶	۱۹۵۹۵۲.۵	۱۰۷.۱۴	۴۵۰۰۰	۶۹.۱۲	۴۳۵۴.۵	۲۶۴۶۰۰	۴۲۰۰۰	۶۳۰۰	سیب زمینی
۹۵.۷۷	۷۵۴۲۰	۱۰۰.۰۰	۴۵۰۰۰	۹۵.۷۷	۱۶۷۶	۷۸۷۵۰	۴۵۰۰۰	۱۷۵۰	پیاز
۸۲.۴۸	۵۱۱۳۷.۶	۱۰۰.۰۰	۶۲۰۰۰	۸۲.۴۸	۸۲۴۸	۶۲۰۰۰	۶۲۰۰۰	۱۰۰۰	هندوانه
۳۰۵.۷۱	۴۲۸۰	۱۰۰.۰۰	۴۰۰۰۰	۳۰۵.۷۱	۱۰۷	۱۴۰۰	۴۰۰۰۰	۳۵	خریزه
۶۹.۳۸	۲۷۴۷۲.۵	۱۰۰.۰۰	۳۳۰۰۰	۶۹.۳۸	۸۳۲.۵	۳۹۶۰۰	۳۳۰۰۰	۱۲۰۰	خیار (فضای باز)
۱۴۳.۳۸	۲۷۳۴۰.۵	۹۶.۱۳	۵۵۰۰۰	۱۴۹.۱۴	۴۹۷۱	۱۹۰۶۹۰.۹۲۹	۵۷۲۱۳	۳۳۳۳	ذرت علوفه ای
۶۹.۸۵	۴۰۱۴۰	۸۳.۵۳	۶۰۰۰	۸۳.۶۳	۶۶۹۰	۵۷۴۶۴	۷۱۸۳	۸۰۰۰	شیدر
۸۳.۷۵	۱۱۲۹۵۹	۹۷.۰۹	۹۰۰۰	۸۶.۲۶	۱۲۵۵۱	۱۳۴۸۷۸.۵	۹۲۷۰	۱۴۵۵۰	یونجه آبی
۱۱۳.۷۵	۱۸۲	۱۲۵.۰۰	۱۰۰۰	۹۱.۰۰	۱۸۲	۱۶۰	۸۰۰	۲۰۰	کنجد آبی
۱.۶۱	۵۲.۹۸۴	۵۳.۸۲	۲۹۶	۳.۰۰	۱۷۹	۳۲۸۳.۵	۵۵۰	۵۹۷۰	گلرنگ دیم
۷۶.۲۷	۶۱۷۷.۷۶۹	۱۱۸.۳۹	۲۱۳۱	۶۴.۴۲	۲۸۹۹	۸۱۰۰	۱۸۰۰	۴۵۰۰	کلزا آبی
۴۱.۶۷	۱۸۷.۵	۸۳.۳۳	۷۵۰	۵۰.۰۰	۲۵۰	۴۵۰	۹۰۰	۵۰۰	کلزا دیم
۰.۰۰	۰	۰.۰۰		۰.۰۰	۰	۸۰۰	۲۰۰۰	۴۰۰	سویا
۹.۴۱	۶۸۰.۷۴۸	۳۴.۰۰	۲۰۴	۲۷.۶۹	۳۳۳۷	۷۲۳۱.۸	۶۰۰	۱۲۰۵۳	کاملینا (دیم)
۲۶.۷۵	۳۲۱۰	۵۰.۰۰	۳۰۰۰۰	۵۳.۵۰	۱۰۷	۱۲۰۰۰	۶۰۰۰۰	۲۰۰	چغندر قند پاییزه
۱۴۵.۱۵	۴۹۲۰۶۰	۱۰۰.۰۰	۶۰۰۰۰	۱۴۵.۱۵	۸۲۰۱	۳۳۹۰۰۰	۶۰۰۰۰	۵۶۵۰	چغندر قند بهاره

شکل ۱ - سطح زیر کشت محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳)

شکل ۲- تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳)

یکی از اهداف برنامه، تحلیل فرآیند اجرای سیستم های آبیاری در راستای افزایش راندمان آبیاری و کاهش تلفات آب است. جدول ۲ وضعیت و سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین در استان لرستان در سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳ را نشان می دهد. طبق گزارش دریافتی از استان سطح اجرای سیستم آبیاری نوین در استان نسبت به سال گذشته افزایش یافته است. در سال ۱۴۰۲-۰۳ نیز حدود ۸۶ درصد برنامه ابلاغی محقق شده است.

جدول ۲ - وضعیت و سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳)

سال ۱۴۰۲-۰۳ (طبق برنامه)		سال ۱۴۰۲-۰۳ (محقق شده)	
۴۷۰۰۰	۹۰۰	۷۷۸/۱	۸۶/۴۵
لرستان			

افزایش ضریب مکانیزاسیون برای ارتقای بهره‌وری و کاهش ضایعات ضروریست. طبق گزارش ناظر استان لرستان و اطلاعات دریافتی، اهداف برنامه و ضریب مکانیزاسیون در سال زراعی جاری در محصولات مختلف عملکردی نداشته است (جدول ۳). میزان تحقق اهداف برنامه در افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در محصولات استراتژیک گندم دیم، نخود آبی و نخود دیم ۱۰۰٪ بوده است. علت افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده می‌توان به اختلاف قیمت خرید گندم و فروش بذر اصلاح شده اشاره نمود که زارعین ترجیح می‌دهند از بذور خود مصرفی استفاده نمایند. با توجه به اهمیت این ضریب در دستیابی به عملکرد پتانسیل در محصولات زراعی، لازم است به این موضوع توجه و اقدامات ضروری در خصوص افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در سطح استان صورت گیرد. در جدول ۴ میزان آب مصرفی محصولات زراعی نشان داده شده است که گندم آبی صد درصد با برنامه ابلاغی مطابقت داشته است.

جدول ۳ - درجه مکانیزاسیون و ضریب نفوذ بذر گواهی شده در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳)

سال ۱۴۰۲-۰۳ (طبق برنامه)		سال ۱۴۰۲-۰۳ (محقق شده)		سال ۱۴۰۱-۰۲		استان
درجه	ضریب نفوذ	درجه	ضریب نفوذ	درجه	ضریب نفوذ	
مکانیزاسیون	بذر گواهی شده (درصد)	مکانیزاسیون	بذر گواهی شده (درصد)	مکانیزاسیون	بذر گواهی شده (درصد)	
کشاورزی	کشاورزی	کشاورزی	کشاورزی	کشاورزی	کشاورزی	
(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	
۱/۹۶	۴۲	۲/۲	۴۳	۲/۲	۵۰	لرستان

جدول ۴- میزان آب مصرفی محصولات زراعی استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳)

سال ۱۴۰۲-۰۳ (طبق برنامه)					نوع محصول
عملکرد (کیلوگرم در هکتار)	میزان آب مصرفی (متر مکعب در هکتار)	بهره وری مصرف آب (کیلوگرم بر متر مکعب)	میزان بارش سال زراعی (میلیمتر)	بهره وری آب سبز (کیلوگرم بر متر مکعب)	
۴۵۰۰	۷۰۰۰	۰.۶۴۲۸۵۷۱۴۳			گندم آبی
۱۰۳۸	۳۴۵۰		۳۴۸	۰.۲۹۸۲۷۵۸۶۲	گندم دیم
۴۲۰۰	۴۰۰۰	۱.۰۵			جو آبی
۱۴۰۰	۳۴۵۰	۰.۴۰۵۷۹۷۱۰۱	۳۴۸	۰.۴۰۲۲۹۸۸۵۱	جو دیم
۵۲۰۰	۱۹۰۰۰	۰.۲۷۳۶۸۴۲۱۱			شلتوک
۹۶۸۳	۱۲۵۰۰	۰.۷۷۴۶۴			ذرت دانه ای
۱۰۰۰	۴۱۰۰	۰.۲۴۳۹۰۲۴۳۹			عدس آبی
۴۷۸	۱۹۸۰	۰.۲۴۱۴۱۴۱۴۱	۱۹۸	۰.۲۴۱۴۱۴۱۴۱	عدس دیم
۶۳۹	۱۹۸۰	۰.۳۲۲۷۲۷۲۷۳	۱۹۸	۰.۳۲۲۷۲۷۲۷۳	نخود دیم
۲۵۳۵	۱۳۲۰۰	۰.۱۹۲۰۴۵۴۵۵			لوبیا
۴۶۰۰۰	۱۲۰۰۰	۳.۸۳۳۳۳۳۳۳۳			گوجه فرنگی (فضای باز)
۴۲۰۰۰	۱۵۰۰۰	۲.۸			سیب زمینی
۴۵۰۰۰	۱۵۰۰۰	۳			پیاز
۶۲۰۰۰	۱۴۵۰۰	۴.۲۷۵۸۶۲۰۶۹			هندوانه
۴۰۰۰۰	۱۴۵۰۰	۲.۷۵۸۶۲۰۶۹			خربزه

		۲.۶۴	۱۲۵۰۰	۳۳۰۰۰	خيار (فضای باز)
		۵.۴۴۸۸۵۷۱۴۳	۱۰۵۰۰	۵۷۲۱۳	ذرت علوفه ای
		۰.۴۶۳۴۱۹۳۵۵	۱۵۵۰۰	۷۱۸۳	شبدر
		۰.۶۴۸۲۵۱۷۴۸	۱۴۳۰۰	۹۲۷۰	یونجه آبی
۰.۵۷۴۷۱۲۶۴۴	۳۴۸	۰.۵۸۸۲۳۵۲۹۴	۳۴۰۰	۲۰۰۰	یونجه دیم
		۰.۱۶	۵۰۰۰	۸۰۰	کنجد آبی
۰	۱۹۸۰		۱۹۸۰		کنجد دیم
۰.۱۵۸۰۴۵۹۷۷	۳۴۸		۱۹۸۰	۵۵۰	گلرنگ دیم
		۰.۳	۶۰۰۰	۱۸۰۰	کلزا آبی
۰.۴۵۴۵۴۵۴۵۵	۱۹۸		۱۹۸۰	۹۰۰	کلزا دیم
		۰.۱۵۳۸۴۶۱۵۴	۱۳۰۰۰	۲۰۰۰	سویا
۰.۱۷۲۴۱۳۷۹۳	۳۴۸		۳۴۰۰	۶۰۰	کاملینا (دیم)
		۷.۰۵۸۸۲۳۵۲۹	۸۵۰۰	۶۰۰۰۰	چغندر قند پاییزه
		۴	۱۵۰۰۰	۶۰۰۰۰	چغندر قند بهاره

جدول ۵ وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان در سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳ را نشان می دهد. میزان تحقق برنامه احداث گلخانه در استان ۲۰۷٪ تحقق یافته است که بیشتر از اهداف یکساله است.

جدول ۵- وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳)

شهرستان	سال پایه	هدف ۵ ساله	تحقق در سال ۱۴۰۲-۰۳	درصد تحقق
لرستان	۱۴۰۲	۴۸۰/۲	۱۰۸/۵	۲۰/۷

جدول ۶ وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان در سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳ را نشان می‌دهد. با توجه به تخصیص صورت گرفته، میزان مصرف کودهای مختلف در کلیه محصولات استراتژیک طبق برنامه بوده که عملکرد مناسب این استان را در تخصیص کودهای شیمیایی نشان می‌دهد.

جدول ۶- وضعیت کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان لرستان (سال زراعی ۱۴۰۲-۰۳)

نوع محصول	سال ۱۴۰۲-۰۳ (طبق برنامه)						سال ۱۴۰۲-۰۳ (محقق شده)			
	کود ازته (کیلوگرم در هکتار)	کود فسفره (کیلوگرم در هکتار)	کود پتاسه (کیلوگرم در هکتار)	کود ازته (کیلوگرم در هکتار)	درصد تحقق	کود فسفره (کیلوگرم در هکتار)	درصد تحقق	کود پتاسه (کیلوگرم در هکتار)	درصد تحقق	درصد تحقق
گندم آبی	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
گندم دیم	۱۰۰	۵۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰
جو آبی	۲۰۰	۱۰۰	۵۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰
جو دیم	۱۰۰	۵۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰
شلتوک	۰	۰	۰		۰			۰	۰	۰
ذرت دانه ای	۲۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
عدس آبی	۰	۰	۰		۰				۰	۰
عدس دیم	۵۰	۰	۰	۵۰	۱۰۰			۰	۰	۰
نخود دیم	۱۰۰	۰	۰	۱۰۰	۱۰۰			۰	۰	۰
لوبیا	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰				۰	۰
گوجه فرنگی (فضای باز)	۱۰۰	۵۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰
سیب زمینی	۲۰۰	۱۵۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
پیاز	۱۰۰	۱۵۰	۰	۱۰۰	۱۰۰		۱۰۰		۱۰۰	۰
ذرت علوفه ای	۲۰۰	۱۵۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

شیدر	۱۰۰	۰	۰	۱۰۰	۱۰۰	۰	۰	۰
یونجه آبی	۵۰	۰	۰	۱۰۰	۵۰	۰	۰	۰
کنجد آبی	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۵۰	۵۰	۱۰۰
گلرنگ دیم	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۵۰	۵۰	۱۰۰
کلزا آبی	۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
کلزا دیم	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۵۰	۵۰	۱۰۰
کاملینا (دیم)	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۱۰۰
چغندر قند پاییزه	۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
چغندر قند بهاره	۳۰۰	۲۵۰	۱۰۰	۳۰۰	۲۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

یکی از برنامه ها و اهداف مهم الگوی کشت دستیابی به حداکثر تناسب اراضی در کشت محصولات مختلف زراعی است. اطلاعات دریافتی از ناظر اجرای الگوی کشت در استان لرستان نشان دهنده انطباق مناسب و قابل قبول سطوح کشت محصولات مختلف زراعی با سامانه تناسب اراضی و کشت در اراضی S^۱-S^۳ که حداکثر مطلوبیت برای کشت هر محصول دارند، می باشد (جدول ۷).

۴-۱- برنامه‌های آموزشی و ترویجی اجرا شده در استان لرستان

یکی از اهداف برنامه الگوی کشت اجرای فعالیت های ترویجی و آموزشی در راستای تدوین الگوی کشت می باشد که در سال ۱۴۰۲-۰۳ تحقق اهداف برنامه با برنامه های پیشنهادی پیشرفت خوبی داشته و انطباق برنامه با اهداف متناسب بوده است. تنها در برنامه کارگاه ترویجی درصد تحقق بطور ناچیزی پایین بوده که به دلیل اینکه کشاورزان از دوره های مهارت آموزی استقبال چندانی ندارند بنابراین نیازمند توجه معاونت فرهنگی به این برنامه های می باشد.

جدول ۸- فعالیت های آموزشی- ترویجی

فعالیت های آموزشی- ترویجی موضوعی و محصولی				عنوان فعالیت (تعداد)
توضیحات	درصد تحقق	تحقیقی سال ۱۴۰۲-۰۳	طبق برنامه ۱۴۰۲-۰۳	
	۱۰۰	۲۷	۲۷	اعزام تیم های یاوران تولید
	۹۷.۶ ۶	۴۵۹	۴۷۰	دوره های مهارت آموزی بهبود و ارتقای مهارت فنی
	۱۰۰	۱۶۰	۱۶۰	روزهای مزرعه
	۹۶.۵ ۵	۲۸	۲۹	روز انتقال یافته های تحقیقاتی
	۱۰۰	۳	۳	هفته انتقال یافته های تحقیقاتی
	۹۷.۱ ۱	۴۰۳	۴۱۵	دوره های ترویجی
	۹۳.۹ ۸	۲۵۰	۲۶۶	کارگاه ترویجی
	۱۰۱. ۴۴	۳۵۳	۳۴۸	بازدیدهای ترویجی
	۱۰۰	۵۰	۵۰	دوره های آموزشی آموزش برخط با استفاده از شبکه شاک
	۱۰۰	۸۱	۸۱	غیرحضوری آموزش برخط با استفاده از شبکه برکت
	۱۰۰	۱۵	۱۵	طرحهای تحقیقی- ترویجی
	۹۸.۸ ۲	۶۱۸۶۹	۶۲۶۰۹	ارتباطات انفرادی و چهره به چهره

۲-۴- مسائل و مشکلات اجرای برنامه در استان لرستان

- ۱- عدم هماهنگی بین امور آب با سیاست الگوی کشت
- ۲- عدم سیاست تشویقی جهت اجرای الگوی کشت
- ۳- عدم هماهنگی کارخانجات قند کشور با سیاست اجرای الگوی کشت
- ۴- توزیع نامناسب نهاده ها در بین محصولات زراعی
- ۵- عدم اجرای قیمت تضمینی محصولات زراعی

۳-۴- توصیه های فنی ارائه شده

- ۱- هماهنگی با امور آب استان در خصوص سیاست های تعیین الگوی کشت محصولات زراعی
- ۲- هماهنگی با کارخانجات قند و شکر در خصوص رعایت اخذ قرارداد با چغندرکاران
- ۳- متناسب سازی توزیع نهاده به موقع به زارعین در فصل کشت
- ۴- اعلام قیمت تضمینی محصولات قبل از سال زراعی

شکل ۳- نظارت بر فرآیند الگوی کشت

شکل ۴- نظارت بر فرآیند الگوی کشت

شکل ۵- نظارت بر فرآیند الگوی کشت

شکل ۶- نظارت بر فرآیند الگوی کشت

۵- جمع بندی و نتیجه گیری:

به منظور جمع بندی و تعیین میزان دست یابی به اهداف اصلی برنامه الگوی کشت، از شاخص ضریب تحقق استفاده گردید (جدول ۹). بطوریکه در صورت تحقق هر یک از برنامه های ابلاغی بین ۹۰-۱۱۰ درصد ضریب تحقق یک و... تعلق می گیرد. بر این اساس در جدول ۱ میزان تحقق برنامه در خصوص سطح زیر کشت محصولات مهم ۸۹٪، میزان تحقق برنامه در خصوص عملکرد محصولات ۹۷٪ و در خصوص تولید با توجه به انحراف پیش آمده در خصوص برخی محصولات این میزان ۳۷٪ بوده است (جدول ۱۰).

جدول ۹- ضریب تحقق برنامه برای درصدهای مختلف

درصد از	درصد تا	ضریب تحقق
۹۰	۱۱۰	۱
۸۰	۱۲۰	۰/۸
۷۰	۱۳۰	۰/۶
۵۰	۱۵۰	۰/۴
≤۵۰	۱۵۰≤	۰/۲

جدول ۱۰- درصد تحقق واقعی شاخص‌های مختلف در برنامه ابلاغی در استان لرستان (۱۴۰۲-۰۳)

شاخص	درصد تحقق واقعی برنامه ابلاغی (%) سال ۱۴۰۲-۰۳
سطح زیر کشت	۸۹
عملکرد محصولات	۹۷
تولید	۹۳
اجرای سیستم‌های آبیاری نوین	۸۶
درجه مکانیزاسیون کشاورزی	-
ضریب نفوذ بذر گواهی شده	۵۰
احداث گلخانه	۱۰۰
کود از ته*	۱۰۰
کود فسفره*	۱۰۰
کود پتاسه*	۱۰۰
سطح کل S۱ تا S۳**	
میانگین درصد تحقق شاخص‌ها	۸۸

- بر اساس نتایج بدست آمده از ارزیابی برنامه الگوی کشت در سال اول اجرا در استان لرستان، نتایج زیر دست آمد:
- سطح زیر کشت محصولات عمده زارعی مانند گندم، گوجه فرنگی و پیاز تفاوت چندانی با برنامه نداشته و انتظارات برنامه الگوی کشت در سال اول اجرای برنامه محقق شده و **مناسب** ارزیابی می‌شود و ۸۹ درصد تحقق یافته است.
- عملکرد محصولات زراعی در سال اول برنامه ۱۴۰۲-۰۳ به میزان ۹۷ درصد با برنامه ابلاغی مطابقت داشته است.
- اهداف برنامه تولید محصولات زراعی در استان لرستان به میزان ۹۳ درصد برنامه ابلاغی تحقق یافته است.
- استان لرستان در زمینه اجرای سیستم آبیاری در راستای افزایش بهره‌وری آب مناسب عمل نموده است که ۸۶ درصد اهداف تحقق یافته است.
- اهداف برنامه و ضریب مکانیزاسیون در سال زراعی جاری در محصولات مختلف پیش بینی نشده است. اما میزان تحقق اهداف برنامه در افزایش ضریب نفوذ بذر گواهی شده در کلیه محصولات ۵۰ درصد تحقق یافته است.
- اهداف برنامه احداث گلخانه در استان لرستان بخوبی اجرا شده است بگونه‌ای که بیشتر از برنامه و بالغ بر ۱۰۰ درصد صورت گرفته است.
- با توجه به تخصیص صورت گرفته، میزان مصرف کودهای مختلف در محصولات کلیه محصولات زراعی طبق برنامه بوده است و صد درصد برنامه تحقق یافته است..
- برنامه آموزشی و ترویجی در استان لرستان بطور کلی مناسب بوده و برای سال اول قابل قبول می‌باشد.

- در مجموع اجرای برنامه در سال دوم اجرا در استان لرستان با اهداف برنامه الگوی کشت ابلاغی قابل قبول و حدود ۸۸ درصد ارزیابی می شود، برای تحقق بیشتر برنامه در سال های آتی اجرای الگوی کشت و در جهت رفع نواقص برنامه ۱۴۰۳-۰۴ بایستی تلاش نمود. اصلاح و تحقق این برنامه نه تنها همت مدیران استانی را طلب می نماید، بلکه بایستی سیاستمداران و مسئولین محترم وزارت جهاد کشاورزی با همکاری نهادهای حاکمیتی و مجلس شورای اسلامی در خصوص تصویب قوانین حمایتی در زمینه الگوی کشت همکاری لازم را داشته باشند.

۶-منابع

مرکز آمار ایران. (۱۴۰۰). سرشماری عمومی کشاورزی. مرکز آمار ایران. ۱: ۱-۱۰۶

مرکز آمار ایران. (۱۴۰۰). سرشماری رسمی کشور. مرکز آمار ایران. ۱: ۱-۴۶

Monitoring Report on the Implementation of the National Cropping Pattern Program for Agricultural Products (Lorestan Province) Crop Year ۱۴۰۲-۰۳

Abstract

The cropping pattern program has been developed with the aim of improving food security, protecting basic land resources, promoting employment and income for farmers, and paying special attention to the limitations of water and soil resources, changes in climatic factors, the occurrence of continuous droughts, and considering the land's capacity, scientific considerations, and ecological capacities. Therefore, monitoring the cropping pattern is necessary for evaluating, correcting, and updating expected outcomes and achieved results, providing feedback to the program's developers and implementers, addressing weaknesses, and strengthening its strengths. Lorestan province, a high-altitude and predominantly mountainous region where more than ۷۰٪ of its area consists of forests and pastures, has a higher unemployment rate than the national average. This province has a potential for agricultural production, especially for Camelina. The results of the cropping pattern evaluation in the ۲۰۲۳-۲۰۲۴ agricultural year showed that the cultivated area, yield, and production of crops, as well as the implementation of irrigation systems, were evaluated as appropriate for increasing water efficiency. The results showed that the mechanization coefficient was not projected for the current agricultural year, but the penetration coefficient of certified seeds was achieved to a significant extent. Also, the results showed that the greenhouse construction program, the amount of consumption of various fertilizers in all crops, and educational and promotional programs have been achieved adequately. Overall, it is suggested that policymakers and officials of the Ministry of Agriculture, in cooperation with governmental institutions and the Islamic Consultative Assembly, should cooperate in the approval of supportive laws in the field of cropping patterns.

Keywords: Cultivation Pattern, Operational Plan, Lorestan, Monitoring.